

רומז כי מתוך שהבן לא ישב על "אבן" "אביו", נגרר ניסיון הקשור בכיבוד האב – התמודדות עם הצעת רכישה של "אבן" יקרה; עניין שיש בו רווח כלכלי גאה. ואם דרך ההתנהגות הראשונה הכרוכה בהימנעות משיבה קלה יחסית, ניסיון שכרוך בהימנעות מרכישה מסוכך כמדומה לאין ערוך. יש בדברים אלו כדי להעניק פשר לדברי ר' חזקיה.

ד. ייתכן שניתן להמשיך לראות בסיפור גם רמזים נוספים. בלי קשר למעמרו של השם דמה באוצר השמות המעשי של התקופה, ייתכן ששם כזה מכיל את הרמז הבא: "דמה" רומז אולי לאדום, שבאותה העת זוהתה עם רומי, ובכך ניתנת אפשרות להתבונן הן בכיבוד האב של עשו המקראי ביחס ליצחק, והן ברוגמאות בנידון מימי תז"ל.⁵

משחק לשון אחר קשור לדמה בן נתינה, וגם כאן, בלי לומר על מקורו המדויק של השם, דמה, מזכיר אדם, ונתינה "נתין". ה"נתינים" היו בספרות תז"ל זרים קרובים, ומסתבר שדמה בן נתינה מבליט דוּת. ורמו נוסף: השכר "פרה אדומה" מבחינה זו נקשרת בקשר מצלול לדמה.

10. רבי אלעזר והמכוער (בבלי תענית, כ ע"א-ע"ב)

על פי כ"י מינכן 140 וכתב יד תימני שביד הרב הרצוג, ירושלים; בספרות אגדה א (תשס"ג), עמ' 30, מובא גם נוסח דפוס וילנא, וגם ספרות נבחרת.

1 מעשה ברבי שמעון בן אלעזר שבא ממגדל גדר מבית רבו, והיה רכוב על התמור ומטיל על שפת הים, והיה שמת שמחה גדולה שלמר תורה הרבה. גודפו לו אדם אחר שהיה מכער ביותר.

5 אָמַר לו: רִיקָה, שָׂמָא כָּל בְּנֵי עִירָךְ מְבַעְרִין בְּמוֹתָךְ?

אָמַר לו: לָךְ אָמַר לְאֶמֶן שְׁעֵשְׂנִי, כַּמָּה מְכַעֵר כְּלִי זֶה שְׁעֵשִׂית. כִּיִּן שְׂדַע בְּעַצְמוֹ שְׁחָטָא, יָרַד מִן הַתְּמֹר וְנִשְׁתַּחֲוֶה לְפָנָיו, אָמַר לו: נַעֲנִיתִי לָךְ, מַחֵל לִי.

אָמַר לו: אֵינִי מוֹחֵל לָךְ עַד שְׂתַלַּךְ

10 וְתֵאמַר לְאֶמֶן שְׁעֵשְׂנִי: כַּמָּה מְכַעֵר כְּלִי שְׁעֵשִׂית.

וְהָיָה מְטִיל אַחֲרָיו כְּחֵצֵי מִיל.

כִּיִּן שְׁהַגִּיעַ לְעִירוֹ יֵצֵא אֲנִשֵׁי עִירוֹ לְקִרְאָתוֹ.

אָמְרוּ לו: שְׁלוֹם עֲלֶיךָ רַבִּי.

אָמַר לָהֶם: לֵמָּה אַתֶּם קוֹרְאִין רַבִּי?

15 אָמְרוּ לו: לָזֶה שְׁמַטְמִיל אַחֲרֶיךָ.

אָמַר לָהֶם: אִם זֶה רַבִּי – כְּמוֹתוֹ אֵל יִרְבוּ בְּיִשְׂרָאֵל.

אָמְרוּ לו: מִפְּנֵי מָה?

אָמַר לָהֶם: כִּד עָשָׂה וְכִד עָשָׂה לִי.

אָמְרוּ לו: אַף עַל פִּי כֹן, מַחֵל לוֹ.

20 אָמַר לָהֶם: הֲרִינִי מוֹחֵל לוֹ, וְכַלְכֵּד שְׂלֵא יְהֵא רְגִיל לַעֲשׂוֹת בֶּן.

מִיָּד נִכְנַס רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר לְבֵית הַפְּתָרִישׁ

וְדַרְשׁ: לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם יָרַד כְּפָנָה וְאֵל יְהֵא קָשָׁה כְּאָרְוֹ.

5 ראה, למשל, את ההצעה בשם רבן שמעון בן גמליאל בבראשית רבה טו טז, מהדורת היאדור ואלבק עמ' 728: "אמר רבן שמעון בן גמליאל: כל ימי הייתי משמש את אבא ולא שימשתי אותו אחד ממאה שישמש עשו את אביו, שאני הייתי משמשו בבגדים מלוכלכים וכשהייתי יוצא לשוק הייתי יוצא בבגדים נקיים, אבל עשו בשעה שהיה משמש את אביו משמשו בבגדי מלכות, אמר: אין כבודו שלאבא אלא בבגדי מלכות".

שמחה כזו (אפילו כשזו שמחה של לימוד תורה) מאבד את השליטה בעצמו כשמחזירים אותו באופן פתאומי אל המציאות.

נשים לב לאופן העיצוב של המשפט. בחירת המילים של המספר נובעת במישרין מן התמה של הסיפור. ר' שמעון בן אלעזר מדבר במשחקי צלילים: במילים "בני עירך מכוערין כמותך" בולטת החריזה של ך/ך והשימוש החוזר בצלילים נ', י', ר', כ', ע', ואנו מתפתים לחשוב שהעלכון חסר ההיגיון, השלוח גם אל בני העיר, נובע מרצונו של המדבר ליצור משפט יפה, אסתטי, שצלילן החיצוני של המילים קובע ולא תוכנו. ובניסוח אחר: השקר והחטא הטמונים במשפט הולבשו בעטיפה חיצונית "אסתטית", "מתחייפת". אופן הניסוח של המשפט מעמיד אותנו ביתר חריפות על מידת היסחפותו של ר' שמעון בן אלעזר אחר חוויות, אך תשובתו של המכוער מדהימה אותו ומפכת אותו. הוא מציב אותו בפני כורא: כשאומרים על גופו של אדם שהוא מכוער לא מעליבים את האדם אלא את בוראו, שנכשל במעשי ידיו, שעשה עוול לאחד מברואיו. ר' שמעון בן אלעזר לומד עתה תורה ב"דרך הקשה".

נדייק באמירתו של האדם המכוער. הוא קורא לעצמו "כלי", ובכך מממש את המטפורה השחוקה שבמילה "ריקא". ר' שמעון בן אלעזר אמר למכוער שהוא כלי ריק מתוכן, ומכוער, כלומר, דבר שאין בו ערך מכל צד שהוא. המכוער לא טען "מנין לך שאני ריק?" אלא התמקד בעלכון לצורתו החיצונית, ל"כלי". ייתכן שעשה זאת כדי ליצור משפט שיטלטל את ר' שמעון בן אלעזר, וייתכן שהמשפט משקף את תודעתו העסוקה במראה החיצוני.

מכל מקום, האדם המכוער ניסח כאן מחדש את הכלל המוסרי הגדול, שהערכתו את האדם צריכה לנבוע רק מאותם דברים שהוא אחראי להם, שהוא עושה אותם בבחירתו, ולא מן הנתונים שאיתם נולד (יופיו, תבונתו וכדומה). ור' שמעון בן אלעזר קלט את המסר – "ידע בעצמו שחטא" – וביטא את תחושתו בתנועה – "ירד מן החמור", "נשתטח" – ובריכור: "מחול לי". אך האדם המכוער לא היה מוכן למחול לו, וניצל את מעמדו החדש. דומה שהמספר אינו מחבב את תשובתו של המכוער, משום שהפעם, כשהמכוער חוזר על המשפט "תלך ותאמר לאומן", אין המשפט נשמע ככלל מוסרי אלא כניצול של המשפט מתוך רצון לנגח: המכוער תולה את המחילה בתנאי בלתי אפשרי. ר' שמעון בן אלעזר מבקש מן המכוער מחילה, שהרי פגע ביחסים שבין אדם לחכרו, אך המכוער מתעלם מכך; הפעם דבריו נראים לנו כמשחק מילים ולא כטענה מהותית. הוא חוזר על צלילי המילים אבל משבש את תוכנו.

ר' שמעון בן אלעזר והמכוער ניצבים זה לעומת זה על שפת הכינרת בלי קהל, ור' שמעון יכול להסתפק בבקשת המחילה מן המכוער ולהסתלק משם כלי לראותו יותר לעולם – הוא את שלו עשה; גם הסיפור היה יכול להסתיים בנקודה זו. אולם ההלכה מחייבת לבקש מחילה "עד שירצה אותו", ולא להסתפק בבקשת מחילה כדי לצאת ידי חובה; העברות נעשות לעיניו של הקב"ה גם אם אין עדים בשו"ד. בניסוח אחר, המעשה הרע כשלעצמו ולא משום שיש לו עדים.

רבי אלעזר והמכוער

יאיר ברקאי הכהן

ר' שמעון בן אלעזר שב מבית רבו לאתר שלמד תורה הרבה, והוא שָׁמַח שמחה גדולה. זוהי שמחה המוכרת לכולנו, שמחתו של אדם אשר השיג הישג רוחני והוא מלא סיפוק. אך המספר אינו מסתפק בציון השמחה אלא מוסיף ומציין מספר פרטים חיצוניים. ר' שמעון בן אלעזר אינו הולך כרגל אלא רוכב על חמור; עתותיו בידיו, ואם מגדל גדר שכנה על מורדות הגולן הרי הוא ראה את הנוף המרהיב של הכינרת. ר' שמעון בן אלעזר היה "מטייל".

הסיפור נפתח בהתאמה שבין ההנאה הרוחנית וההנאה הגופנית, בין ההישג העצמי הפנימי לבין השלמות החיצונית, בין מעשה ידיו של האדם – הלימוד – לבין מעשה ידיו של הקב"ה: הטבע המרהיב. אם התיאור הזה משקף את תחושתו של ר' שמעון בן אלעזר, הרי שמיד הוא נבחן אם אכן למד תורה הרבה: "נודמן לו אדם אתו שהיה מכוער ביותר". הכיעור פוגע בהרמוניה, באשליה שכל מעשי ידיו של הקב"ה תואמים את המוסכמות האסתטיות שלנו. ר' שמעון בן אלעזר יוצא מכליו ומטית באדם שלפניו משפט חריף ביותר, מעליב ופוגע: "ריקה!" הוא קורא לו, כלומר אדם שאין בו מידות טובות, אין בו דרך ארץ, אין בו תלמוד תורה.¹ ר' שמעון בן אלעזר מושפע מן המראה המכוער ומסיק על נפש "מכוערת". אחת הסכנות הטמונות בשמחה האידיאלית היא הינתקות מחמונת העולם הריאלית – אדם המסומם על ידי

* המאמר שלהלן הוא, במונח מסוים, עיבוד למורה של מאמר באנגלית מאת יונה פרנקל, "Paranomasia in Aggadic Narratives", *Scripta Hierosolimitana* 27 (1978), pp. 27-51. לאחרונה תורגם המאמר בידי פרנקל בכותרת "רבי שמעון בן אלעזר והמכוער" והוא מופיע בספר סיפור האגדה – אחדות של תוכן וצורה, הקיבוץ המאוחד 2001, עמ' 189-197 (במסגרת הפרק "לשון נופל על לשון").

1 יונה פרנקל בחר לנתח את הסיפור בהתאם לטקסט אקלקטי (בעקבות מהדורת מילר, ניו יורק 1930). המאמר הנוכחי, לעומת זאת, מתבסס על נוסח הסיפור כפי שהוא בא בכ"י מינכן 140 ובכתב יד הימני שביד הרב הצרפתי (השינויים בין כתבי יד אלו מועטים, ולא משמעותיים). במסגרת הנוכחית לא נתייחס להבדלים בין הנוסחים.

[נעיר רק על הבל בולט אחד בניגודם. בנוסח שפרנקל מביא, וכערי נוסח נוספים, באים לאחר שורה 4 שני משפטים אלו: "אמר לו: שלום עליך רבי. ולא החזיר לו". משפטים אלו כעיתיים ברצף העלילה. אם המשפט הראשון, "שלום עליך רבי", נאמר על ידי המכוער (כך סביר, וכך מפרש גם פרנקל), המשפט השני, "ולא החזיר לו", הוא תגובת ר' שמעון בן אלעזר. אך ההמשך, "אמר לו: ריקה, שמה כל בני עירך מכוערין כמותך", אינו מתיישב עם הנאמר מקודם, "ולא החזיר לו". ולומר שמשפט הראשון, "שלום עליך רבי", נאמר על ידי ר' שמעון בן אלעזר גם כן לא סביר, לאור הפנייה "רבי" – מ' כ"ץ].

כדי לצאת מן המבוי הסתום בונה המספר את המשך העלילה כך שהמתחים ילכו ויחריפו וכל דמות תוכל למצות את דרכה. המחצית השנייה של הסיפור (משורה 11 ואילך) בגויה במקביל למחצית הראשונה, מעין מידה כנגד מידה. נציג זאת בצורה גרפית:²

1. מעשה בר' שמעון בן אלעזר שבא ממגדל גדר מבית רבו.	
2. והיה רוכב על החמור ומטייל על שפת הים והיה שמח שמחה גדולה שלמד תורה הרבה.	2. והיה מטייל אחריו כחצי מיל.
3. נזדמן לו אדם אחד שהיה מכוער ביותר.	3. כיוון שהגיע לעירו יצאו אנשי עירו לקראתו...
4. אמר לו: ריקה, שמא כל בני עירך מכוערין כמותך.	4. אמר להם: אם זה רבי – כמותו אל ירבו בישראל...
5. אמר לו: לך אמור לאומן שעשני כמה מכוער כלי זה שעשית.	5. אמר להם: כך עשה וכך עשה לי.
6. כיוון שידע בעצמו שתטא, ירד מן החמור ונשתטח לפניו. אמר לו: נעניתי לך, מחול לי.	6. אמרו לו: אף על פי כן מחול לו.
7. אמר לו: איני מחול לך, עד שתלך ותאמר לאומן שעשני "כמה מכוער כלי שעשית".	7. אמר להם: הריני מחול לו, ובלבד שלא יהא רגיל לעשות כן.
8. מיד נכנס רבי שמעון בן אלעזר לבית המדרש ודרש: לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז.	

ר' שמעון בן אלעזר החליט שלא להתייבש מן המכוער והלך אחריו כדי לקבל את מחילתו, כדי לכפר על חטאו. הפעם משתמש המספר במשחק מילים, ואת ר' שמעון בן אלעזר הנגדר שפל ורוח בעקבותיו של המכוער הוא שוב מכנה "מטייל". זהו משחק מילים אירוני המבליט את תבנית הסיפור: מידה כנגד מידה, חטא כנגד כפרה. כשהמילה "מטייל" תוזרת פעם נוספת (בשורה 15), היא מייצגת את נקודת מבטן של הדמויות: של אנשי העיר. האם הם חושבים שר' שמעון אכן מטייל או שמא הם קולטים את הליכתו המשונה?

2 הרגשנו את הביטויים המקבילים בשני חלקיו של הסיפור.

לאחר ההליכה הארוכה, שיש בה "מירוק עוונות", המספר מצייר תמונה נוספת של פגישה, המקבילה לפגישה הראשונה – אך התפקידים מתחלפים: הפעם ר' שמעון בן אלעזר סופג את העלבון "כמותו אל ירבו בישראל" (העומד מול "כל בני עירך מכוערין כמותך"). גם עלבון זה בנוי כמשחק מילים, "רבי" "ירבו", צליל "מתייפיף", העוטה כוונה "מכוערת". המכוער ממשך וחדר על טענה דומה לזו שהשמיע בחלק הקודם: עשו לו דבר רע, פגעו בו; נדייק: "כך עשה וכך עשה לי". אין המכוער מספר על תגובתו שלו אלא על התנהגותו המחפירה של ר' שמעון בן אלעזר. מנקודת מבטם של בני העיר אכן אירע כאן מעשה מדהים: המכוער הצליח להחזיר לר' שמעון בן אלעזר עלבון חמור פי כמה מן העלבון שזה העליבו, שהרי המכוער הלבין את פניו ברכים ופגע במעמדו כחכם.

ר' שמעון בן אלעזר יכול היה לספר את הסיפור המלא, אולם הוא העדיף לשחק ולשאת את עלבונו – הוא נהג כבעל-תשובה טיפוסי, המנסה למרק את חטאו בייסורים. שהרי ודאי שר' שמעון בן אלעזר סבל קשות מן המעמד המשפיל. שתיקתו לא פגעה באדם לבר מאשר בו עצמו, והיא חלק מתהליך התשובה שלו.

מחילתו של האדם המכוער דומה להפליא לאי-מחילתו בתחילת הסיפור. זוהי מחילה לא שלמה שמצורף לה חנאי עם עוקץ של עלבון וזלזול: "ובלבד שלא יהא רגיל".

ר' שמעון בן אלעזר, אשר התחיל את הסיפור ב"בית רבו", חוזר ונכנס לבית המדרש; הוא סוגר מעגל. [ראוי לשים לב: גם העיצוב הספרותי מבליט את סגירת המעגל – שמו, ר' שמעון בן אלעזר, מופיע בסיפור רק בתחילתו ובסופו, בשורות 1, 21]. יציאתו מן העולם הסגור לימדה אותו משהו, והוא רוצה להוציא ממנה מסקנה. אולם בעולם השקר שבחוק קשה לר' שמעון בן אלעזר ליצור את ההודמנות להציג את המסקנה ועל כן מקומה בבית המדרש. מהי משמעות המילים "לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז"? מיהו הקנה ומיהו הארז? על פי סיפורו של האדם המכוער ר' שמעון בן אלעזר היה תוקפן וקשה כארז והמכוער מחול וסלח, כלומר היה רך כקנה. מכיוון שבני העיר הכירו רק את גירסתו של המכוער הרי שמנקודת מבטם ר' שמעון בן אלעזר היכה על חטא, למד את הלקח. אולם אנו יודעים שלאמיתו של דבר היה המכוער קשה כארז, עקשן, קשה להתרצות, ודווקא ר' שמעון בן אלעזר הוכיח עוונותיו, כופף את עצמו, השתטח על הארמה וכדומה. זוהי משמעות שר' שמעון בן אלעזר יכול לחלוק אותה עם הקב"ה אך לא עם הקהל; משמעות שהוא שלח לכיוונו של המכוער, אך אף אחד לבר מן המכוער לא יבחין בכך. ר' שמעון בן אלעזר המשיך ושחק כדי שלא להעליב פעם נוספת את המכוער, כדי למרק את עוונותיו.

נדייק בניסוח המשל, ונגלה בו המשך למוטיב מרכזי של הסיפור: היחס בין חרץ ופנים, בין מראית העין לאמת. שהרי ר' שמעון בן אלעזר בעצם מבקש שהאדם יהיה "רך" אפילו אם ייראה כ"קנה": שהאדם לא יהיה "קשה" אפילו כשהוא צריך לוותר על דימוי של "ארז"; שהאדם לא ילך שולל אחר החיצוניות, שהרי לכל אורך הסיפור היא מתגלה כשגויה. רק ר' שמעון בן אלעזר, מרגע שרבק בתיקן היחסים המהותיים בין בני אדם, אינו זקוק לדימוי המתניף.

בספרות אגדה א' (תשס"ב), עמ' 33-35, מוכא גם המקור בארמית וגם ספרות נבחרת.

בסיפור שלפנינו הבאנו את חלקו האחרון של הסיפור בשני נוסחים, מכיוון שיש הבדלים משמעותיים ביניהם, המשנים את הניתוח הספרותי של הסיפור.

- 1 מעשה ברובל אֶחָד שְׁחִיָּה מְחֹזֵר בְּעִירוֹת הַסְּמוּכוֹת לְצַפּוֹרִי
- 2 וְהָיָה מְכָרְיוֹ וְאוֹמֵר "מִי שְׂרוּצָה לְקַנּוֹת סָם חַיִּים יָבֹא וַיִּקַּח".
- 3 נִכְנָם לְעוֹר עֶכְבְּרָא, נִתְקַרַּב לְבֵיתוֹ שֶׁל רַבִּי יַנְיִי.
- 4 הָיָה יוֹשֵׁב וּפְשֵׁט בְּסִדְקָלְיָנוּ, שָׁמַע אוֹתוֹ מְכָרְיוֹ "מִי שְׂרוּצָה לְקַנּוֹת סָם חַיִּים".
- 5 הִשְׁקִיף עָלָיו רַבִּי יַנְיִי, אָמַר לוֹ: "בּוֹא, עֲלֵה לְכָאן, מְכֹר לִי".
- 6 אָמַר לוֹ: "לֹא אֶתֶּה צְרִיךְ לוֹ – לֹא אֶתֶּה וְלֹא שְׂבִמְתָךְ".
- 7 הִמְרִית עָלָיו.
- 8 עָלָה אֶצְלוֹ,
- 9 הוֹצִיא לוֹ סֵפֶר תְּהִלִּים,
- 10 הִרְאָה לוֹ פְּסוּק "מִי הָאִישׁ הִתְפַּן הַיּוֹם אוֹהֵב יָמִים לְרְאוֹת טוֹב" (תהלים לז, יג).
- 11 מֵת כְּתוּב אַחֲרָיו "נִצַּר לְשׁוֹנֵף מְרַע וּשְׂפִתָיו מְדַבֵּר מְרָמָה.
- 12 סוֹר מְרַע וְעֹשֶׂה טוֹב פִּקֵּשׁ שְׁלוֹם וְדַרְפָּהוּ" (שם שם יד-טו).

רכיל בעמך – על ריבוי המשמעות בסיפור רבי ינאי והרוכל

עודד ישראלי

גוף הסיפור ומשמעותו הראשונית

סיפור ר' ינאי והרוכל זכה לעניין רב ולמחקר¹; הוא מוכא כאן מתוך הנוסח הקדום ביותר שבידינו, הוא הנוסח שבמדרש ויקרא רבה פרשה ט"ז.²

מעשה ברובל אחד שהיה מחזר בעירות הסמוכות לציפורי והיה מכריו ואומר מן דבעי למיזבן סם חיים ייתי ויסב עאל להדה עכברא קרב לביתיה דרבי ינאי הוה יתיב ופשט בטדקלינייה שמעיה מכרז מן דבעי למיזבן סם חיים אחדיק עליה רבי ינאי³ אמ' ליה תא סוק להכא זבין לי אמר ליה לא את צריך ליה, לא אנת ולא דכוותך⁴ אטרח עליה סליק לגביה הוציא לו ספר תהלים

1 ראה, למשל, מאמרו המקיף של אביגדור שנאן, "רבי ינאי, הרוכל והאדם המשופע – עיון בתשתיתם של שני סיפורים במדרש ויקרא-רבה", בקורת ופרשנות 30 (תשנ"ד), עמ' 15-23. הרעיונות המובאים כאן דומים בחלקם לדברי שנאן ובחלקם מוצגת גישה שונה.

2 הנוסח המוכא כאן הוא על פי מהדורת מרגליות עמ' שמט, וראה להלן בפרק ד' את השגתי על נוסחו בקטע החותם את הסיפור. מקבילות מאוחרות יותר לסיפור באות במדרש תנחומא כהר מצורע ה, מדרש תהלים נב, מהדורת בובר עמ' 283 (ראה גם ילקוט שמעוני מצורע תקנו, תהלים תשסח; ילקוט המכירי משלי כא כג, ותהלים לד יח).

3 במספר כתבי יד באה הגירסה "אדיק רבי ינאי וחמחיה". בדפוסים מאוחרים (וכן הוכא גם במהדורת מירקין) מוכא "אחדיקן עליה". רבי ינאי הוה יתיב ופשט בחורקלינייה", והוא ככל הנראה שיבוש (ראה הערת מרגליות בעניין זה). הנוכח מתרגום לקי של הפועל "אחדיק". לפי הגירסה המוכא כאן פירושו "השקיף", וראה המיחוס ליונתן על בראשית יט כח, וערוך השלם ערך דק.

4 בחלק מכתבי היד בא הביטוי "ולא חבורתך" או "ולא חבורתך". חזוק להצעות הללו ניתן להביא ממה שמרגלא בפומיה דר' ינאי בהקשרים שונים: "בכבורה נימנו וגמור" – ראה יבמות צב ע"ב, מכות כא ע"ב, תמורה ז ע"א – ביטוי שבא רק בבבלי. ייתכן שאנו עדים כאן להשפעה של הבבלי על האגדה הארץ ישראלית.

נוסח ב

נוסח א

אָמַר רַבִּי יַנְיִי:	אָמַר רַבִּי יַנְיִי:
אָף שְׁלֵמָה מְכָרְיוֹ וְאוֹמֵר	כָּל יָמֵי הַיְיִתִי קוֹרָא אֶת הַמְּקָרָא הַזֶּה
"שׁוֹמֵר פִּי וְלִשׁוֹנוֹ שׁוֹמֵר מִצְוֹת	וְלֹא הַיְיִתִי יוֹדַע הֵיכָן הוּא פְּשׁוּם,
נְפִשׁוֹ" (משלי כא, כג).	עַד שֶׁבָּא רוֹכֵל זֶה וְהוֹדִיעַנִי
אָמַר רַבִּי יַנְיִי:	"מִי הָאִישׁ הִתְפַּן חַיִּים".
כָּל יָמֵי הַיְיִתִי קוֹרָא אֶת הַמְּקָרָא הַזֶּה	אָמַר רַבִּי חַנְיִי:
וְלֹא הַיְיִתִי יוֹדַע הֵיכָן הוּא פְּשׁוּם,	אָף שְׁלֵמָה מְכָרְיוֹ וְאוֹמֵר
עַד שֶׁבָּא רוֹכֵל זֶה וְהוֹדִיעַנִי	"שׁוֹמֵר פִּי וְלִשׁוֹנוֹ שׁוֹמֵר מִצְוֹת
"מִי הָאִישׁ הִתְפַּן חַיִּים אוֹהֵב יָמִים	נְפִשׁוֹ" (משלי כא, כג)
לְרְאוֹת טוֹב".	שׁוֹמֵר מִצְרַעַת נְפִשׁוֹ.